

ลักษณะ 2 สัมพันธ์แห่งสามีภริยา

หมวด 1

การปฏิบัติและอุปการะเลี้ยงดูระหว่างสามีภริยา

มาตรา 61 เมื่อชายหญิงได้เป็นสามีภริยาโดยพิธีสมรสแล้ว ภริยาควรที่จะมอบตัว¹ และอยู่ร่วมกับสามี เว้นแต่

(1) ภริยายังไม่บรรลุนิติภาวะและมีร่างกายไม่เติบโตใหญ่พอจะรับการร่วมประเวณีได้ มิสมควรมอบตัวแก่สามี หากมอบตัวก็มีให้ถือว่าเป็นการมอบตัวโดยชอบด้วยหลักกฎหมายนี้ หรือ

(2) สามีไม่ชำระอัฐีกาหุเวินซึ่งไม่มีกำหนดเวลาชำระ และภริยาได้เดือนแล้ว

มาตรา 62 เว้นแต่ภริยาวิกลจริต เมื่อภริยาได้มอบตัวแก่สามีแล้ว ภริยาควรที่จะ

(1) ปฏิบัติตามคำสั่งของสามี เว้นแต่คำสั่งนั้น

ก. ฝ่าฝืนศาสนาอิสลาม

ข. ฝ่าฝืนกฎหมาย

ค. ภริยาไม่สามารถปฏิบัติตามได้ เพราะความเกรงภัย หรือความจำเป็นอื่น ๆ หรือ

ง. ให้ภริยาอยู่ร่วมเรือนกับภริยาอื่น และ

(2) เคารพต่อสามี โดย

ก. ไม่ออกจากบ้านโดยมิได้รับอนุญาตจากสามีโดยตรงหรือโดยปริยาย เว้นแต่

จำต้องออกไปเพราะ

1. ความเกรงภัย

---

¹ คำว่า "มอบตัว" ดูบทวิเคราะห์ศัพท์ในมาตรา 2 (25)

2. เพื่อศึกษาอิสลามบัญญัติที่จำต้องเชื่อ จำต้องปฏิบัติ และจำต้องศึกษา¹ เพราะสามีไม่สอน หรือไม่มีความรู้พอที่จะสอน

3. เพื่อจัดหาอาหาร เพราะสามีมีจ่ายให้

4. เพื่อหาเลี้ยงชีพ เพราะสามียากจน

5. ไปหาญาติที่ตนต้องห้ามมิให้สมรสด้วย ในระหว่างสามีไปทางไกล และมีได้สั่งห้ามมิให้ภริยาออกจากบ้าน หรือ

6. เพื่อกิจจำเป็นอื่น ๆ เช่น ไปรับจ้างผู้อื่นเพื่อหาเงินชำระค่ารักษาพยาบาล หรือค่ายารักษาโรคซึ่งสามีมิยอมจ่ายให้

ข. ไม่แก่ถึงปิดประตู และต้องเปิดประตูขณะสามีมาหา

ค. ไม่ใช้ภริยาหรือวาจาหยาบคายต่อสามี เว้นแต่ภริยานั้นมีนิสัยใช้ภริยาหรือวาจาหยาบคายเป็นอาชญา

ง. ไม่ก่อความเดือดร้อนแก่สามี เช่นด่าพร้าเพรีอ

จ. ไม่แก่ถึงทำหน้าที่บั้งหรือค้อน

ฉ. ไม่ได้เถียงสามีโดยปราศจากเหตุผล

ช. ไม่โวยตอบสามี เว้นแต่เป็นกรณีป้องกันเมื่อสามีโวยเกินสมควรกว่าเหตุ

ซ. ต้องยินยอมให้สามีมองดูหน้า สัมผัส และร่วมประเวณี เว้นแต่

1. สามีหรือภริยามีโรคซึ่งอาจกำเริบ หรือติดต่อกันเพราะสัมผัส หรือร่วมประเวณี

2. อวัยวะส่วนสืบพันธุ์ของสามีเกินขนาดที่ภริยาจะรับการร่วมประเวณีได้

3. ช่องคลอดของภริยามีอุปสรรคมิสามารถรับการร่วมประเวณีได้ เช่นอยู่ในระหว่างหลังโลहितระดู หรือโลหิตคlood หรือ

4. ภริยาอยู่ภายในเขตอีตาฮฺอันเกิดแต่การเสพเมถุนนिरโทษ²

มาตรา 63 เมื่อภริยาได้ปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา 62 แล้วก็ดี หรือภริยามียินยอมมอบตัวแก่สามีเพราะสามีไม่ชำระอียะฮฺกาหฺเวินดั่งที่ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 61 (2) ก็ดีให้สามีอุปการะเลี้ยงดูภริยาตามบทบัญญัติดังต่อไปนี้

¹ คำว่า “อิสลามบัญญัติที่จำต้องเชื่อ จำต้องปฏิบัติและจำต้องศึกษา” ดูบทวิเคราะห์ศัพท์ในมาตรา 2 (14)

² คำว่า “เสพเมถุนนिरโทษ” ดูบทวิเคราะห์ศัพท์ในมาตรา 2 (6)

(1) จ่ายพยานุเคราะห์ เช่น ผัก ปลา เนื้อ หรือน้ำมัน โดยปริมาณสมควรแก่ฐานะของสามี พร้อมทั้งโภชนาหาร เช่น ข้าวสาร หรือแป้ง ซึ่งใช้เป็นอาหารโดยปกติแห่งท้องถิ่น ตั้งแต่เวลาแสงอรุณเริ่มขึ้น จนถึงเวลาที่บุคคลพึงต้องการตามปกติแต่ละวัน และจ่ายค่าแรงงานผลิตอาหาร เช่น ค่าจ้างซ่อมข้าว สีข้าว หรือประกอบอาหารด้วย

สำหรับโภชนาหาร ถ้าสามีมีฐานะ

ก. สมบูรณ์ด้วยชนสมบัติ ให้จ่าย 2 ลิตร

ข. ปานกลาง ให้จ่าย $1\frac{1}{2}$ ลิตร

ค. ยากจน ให้จ่าย 1 ลิตร

ถ้าภริยายินยอมบริโภคอาหารซึ่งสามีจัดหาแล้ว ภริยาไม่มีสิทธิเรียกร้องค่าอาหารหรือค่าแรงงานผลิตอาหารจากสามีอีก เว้นแต่ภริยาผู้ยังไม่บรรลุนิติภาวะ หรือวิกลจริต ได้บริโภคอาหารซึ่งสามีจัดหาโดยมิได้รับความยินยอมจากวาสิแล้ว วาสิมีสิทธิเรียกร้องค่าอาหารหรือค่าแรงงานผลิตอาหารจากสามีในนามของภริยาได้อีก

(2) จัดหาเครื่องอุปโภค เช่น เครื่องทำครัว เครื่องนุ่งห่มตามปกติ และที่จำเป็นต้องใช้ตามฤดูกาล เครื่องใช้สำหรับห้องนอน และเครื่องสำอางตามธรรมดา โดยปริมาณสมควรแก่ฐานะของสามี เฉพาะเครื่องนุ่งห่ม ให้จัดหา 6 เดือนต่อครั้ง

(3) จัดหาน้ำสำหรับอาบ เมื่อเสร็จการร่วมประเวณี คลอดบุตร หรือหยุดหลังโลหิต เนื่องจากการคลอดบุตร สุดแต่ภริยาจะต้องการน้ำร้อนหรือน้ำเย็น

(4) จัดหาเครื่องบริโภคสุดแต่ภริยาต้องการในขณะที่ภริยาตั้งครรภ์ แต่มิเกินความสามารถของสามี

(5) จัดหาหญิง ผู้เยาว์¹ ทาส หรือญาติที่ภริยาต้องห้ามมิให้สมรสด้วยมาให้รับใช้ในขณะที่ภริยาป่วย ถ้าภริยาไม่มีคนรับใช้

(6) จัดหาหญิง ผู้เยาว์ ทาส หรือญาติที่ภริยาต้องห้ามมิให้สมรสด้วยให้เป็นคนรับใช้ของภริยา รวมทั้งค่ากินอยู่แห่งของของคนรับใช้ด้วย แม้สามีจะเป็นผู้ยากจนก็ตาม ถ้าในขณะที่สมรสระหว่างภริยาอยู่กับบิดามารดามีคนรับใช้ไว้แล้วแต่สามีจะยอมเป็นคนรับใช้ของภริยาเสียเอง หรือภริยานำคนรับใช้เดิมมาอยู่ด้วย และ

¹ คำว่า "ผู้เยาว์" ดูบทวิเคราะห์ศัพท์ในมาตรา 2 (3)

(7) จัดหาเคหะสถานซึ่ง

ก. ไม่ปะปนกับบุคคลซึ่งภริยาไม่สมัครอยู่ร่วม

ข. ไม่เป็นที่เปลี่ยวนำเกรงภัยในขณะที่สามีไม่อยู่

ค. มีคุณภาพสมควรแก่ฐานะของภริยา แต่มิเกินความสามารถของสามี และ

ง. ประกอบด้วยห้องนอน ห้องรับแขก และห้องครัว

สิทธิเลือกหาที่อยู่ใน (7) นี้เป็นสิทธิของสามี

มาตรา 64 สามีมิได้ปฏิบัติภาระหนี้แก่ภริยา ดังที่ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 63 ภริยามีสิทธิฟ้องขอให้สามีชำระหนี้ได้ ถ้าสามีไม่ปฏิบัติตามคำพิพากษา ภริยามีสิทธิ

(1) ขอให้ออกหมายบังคับคดีแก่ทรัพย์สินของสามี หรือ

(2) ขอชำระค่า¹ ตามมาตรา 115 (2) และ (3)

มาตรา 65 สามีค้างชำระหนี้ตามมาตรา 115 (2) บิดา ปู่ หรือปู่ทวด คนใดคนหนึ่ง ของสามี มีสิทธิชำระหนี้แทนสามีได้

มาตรา 66 ภริยามีได้ปฏิบัติหน้าที่ภริยาตามมาตรา 62 ภริยาไม่มีสิทธิในอุปการะเลี้ยงดูของสามีตามมาตรา 63 สามีมีสิทธิเรียกคืนซึ่งหาให้คืน ขับไล่ภริยาออกจากเคหะสถาน และเรียกสิ่งของต่าง ๆ คืนได้ เว้นแต่สามีได้ยกทรัพย์สินนั้นให้เป็นกรรมสิทธิ์แก่ภริยาแล้ว สำหรับเครื่องนุ่งห่มและเครื่องสำอางเมื่อสามีมอบให้ภริยาแล้ว ให้ถือว่าเป็นกรรมสิทธิ์ของภริยา ภริยาคงขาดสิทธิในอุปการะเลี้ยงดูนี้ตลอดไป จนกว่าจะได้ปฏิบัติหน้าที่ภริยา หรือพยายามจะปฏิบัติ แต่ไม่สามารถปฏิบัติได้ เพราะสามีมิให้โอกาสหรือจนกว่าภริยาจะได้มอบตัวแก่สามีในกรณีที่สามีภริยาละทิ้งกันไป เมื่อภริยาได้ประกอบกรณียกิจเช่นนั้นแล้ว ภริยาได้สิทธิในอุปการะเลี้ยงดูคืน ตั้งแต่แสงอรุณเริ่มขึ้นเป็นต้นไป เว้นแต่สามีได้สัมผัสโดยเสนาหาหรือเสพเมถุนในขณะใด ภริยามีสิทธิในอุปการะเลี้ยงดูตั้งแต่ขณะนั้นเป็นต้นไป

มาตรา 67 ในกรณีที่สามียังไม่บรรลุนิติภาวะหรือวิกลจริตก่อนสมรส แต่ภริยาบรรลุนิติภาวะ หรือยังไม่บรรลุนิติภาวะแต่มีร่างกายเติบโตใหญ่อาจรับการร่วมประเวณีได้ ให้วาสิอีกรับ² ของสามีจ่ายทรัพย์สินของตนอุปการะเลี้ยงดูภริยาแทนสามี

¹ คำว่า "ชำระค่า" ดูบทวิเคราะห์ศัพท์ในมาตรา 110

² คำว่า "วาสิอีกรับ" ดูบทวิเคราะห์ศัพท์ในมาตรา 31

ถ้าสามีเพิ่งวิกลจริตภายหลังการสมรส และสามีมีทรัพย์สิน วาสนานั้นมีสิทธิจ่ายค่าอุปการะเลี้ยงดูจากทรัพย์สินของสามีได้

มาตรา 68 ภริยาค่าสามีโดยบันดาลโทษะเป็นครั้งคราว ไม่เสียสิทธิในอุปการะเลี้ยงดูของสามี แต่สามีมีสิทธิ

- (1) ว่ากล่าวสั่งสอน หรือ
- (2) ไม่อยู่ร่วม แต่ห้ามมิให้เว้นการพูดกับภริยาเกิน 3 วัน หรือ
- (3) โบยด้วยผ้าหรือมือตามสมควร เมื่อเห็นว่าอาจเกิดประโยชน์แต่ห้ามมิให้โบยที่หน้า หรือที่อวัยวะอื่น ซึ่งอาจเกิดอันตราย และห้ามมิให้โบยถึงฟกช้ำ

มาตรา 69 ปริมาณค่าโภชนาหาร ค่าพำนักโภชนาหาร และค่าเครื่องอุปโภคอันสามีจะพึงชำระโดยสถานใด เพียงใดนั้น ให้ศาลวินิจฉัยตามควรแก่พฤติการณ์และความเป็นไปแห่งท้องถิ่น

มาตรา 70 เมื่อสามีก่อความเดือดร้อนแก่ภริยาเช่นค่าโดยปราศจากเหตุผล จะกระทำชำเราทางเว็จมรรคหรือโดยเกินสมควรกว่าเหตุ ภริยามีสิทธิร้องขอต่อศาลขอแยกอยู่ต่างหากจากสามี ให้ศาลแยกภริยาไปอยู่กับบุคคลผู้เป็นอาดิลโดยความยินยอมของภริยา และบุคคลผู้เป็นอาดิลนั้น จนกว่าสามีจะร้องขอและรับรองเป็นที่พอใจของศาล ศาลจะเรียกประกันจากสามีก็ได้

ภริยามีสิทธิในอุปการะเลี้ยงดูของสามีตลอดเวลาที่ศาลสั่งให้อยู่กับบุคคลผู้เป็นอาดิลนั้น

หมวด 2 เวรอยู่ร่วมกับภริยาแต่ละคนของสามี

มาตรา 71 ให้สามีผู้มีภริยาดังแต่ 2 คนขึ้นไป ป็นเวรอยู่ร่วมกับภริยาแต่ละคนโดยเสมอภาค

มาตรา 72 กำหนดเวรอยู่ร่วมกับภริยานั้น ให้คำนวณเป็นคืนตั้งแต่พระอาทิตย์ตกจนพระอาทิตย์ขึ้น เว้นแต่สามีคิดการอาชีพในเวลากลางคืน จึงให้คำนวณเป็นวันตั้งแต่พระอาทิตย์ขึ้นจนพระอาทิตย์ตก

มาตรา 73 เมื่อกำหนดเวรเป็นคืนหรือวัน ให้คำนวณส่วนของกลางวันหรือกลางคืนท้ายเวรเข้าในกำหนดเวรนั้นด้วย แล้วแต่กรณี

มาตรา 74 กำหนดเวรแต่ละเวรห้ามมิให้น้อยกว่าเวรละ 1 คืน 1 วัน และมากกว่าเวรละ 3 คืน 3 วัน เว้นแต่

(1) สามีและภริยาทุกฝ่ายตกลงกำหนดเวรน้อยหรือมากกว่ากำหนดในวรรคก่อน หรือ

(2) ภริยาฝ่ายหนึ่งยินยอม ให้กำหนดเวรของภริยาอีกฝ่ายหนึ่งมากกว่ากำหนดเวรของตน

แต่กำหนดเวรเช่นว่านี้มีให้ใช้บังคับในกรณีที่สามีสมรสกับภริยาใหม่ ถ้าสมรสกับหญิง

ก. พรหมจารี สามีมีสิทธิอยู่ร่วมกับภริยาใหม่ได้ 7 คืน 7 วัน

ข. เสียพรหมจารีแล้ว สามีมีสิทธิอยู่ร่วมกับภริยาใหม่ได้ 3 คืน 3 วัน

มาตรา 75 โดยปราศจากเหตุจำเป็น สามีอยู่ร่วมกับภริยาฝ่ายใดเกินกำหนดเวรหรือไปหาภริยาฝ่ายใดนอกกำหนดเวร ให้สามีอยู่ร่วมกับภริยาอีกฝ่ายหนึ่งชดเชยตามกำหนดเวลาที่เกินหรือที่ไปหาภริยานอกกำหนดเวลานั้น เว้นแต่ภริยาอีกฝ่ายหนึ่งสละสิทธิของตนเสีย

แต่ความข้อนีมิให้ใช้บังคับเมื่อภริยาอีกฝ่ายหนึ่งไปจากบ้านซึ่งสามีไม่มีโอกาสอยู่ร่วมได้

มาตรา 76 ภริยามิได้ปฏิบัติหน้าที่ภริยาตามมาตรา 62 สามีมีสิทธิไม่อยู่ร่วมกับภริยาตามกำหนดเวรแต่ละเวร จนกว่าเหตุมิต้องอยู่ร่วมนั้นสุดสิ้นลง แต่มิให้เว้นการพูดกับภริยาเกิน 3 วัน

มาตรา 77 สามีสามีมีภริยาหลายคนประสงค์จะนำภริยาคนใดไปทางไกล และการไปมิใช่กิจจำเป็นของภริยานั้น ต้องได้รับความยินยอมจากภริยาทุกฝ่าย ถ้าไม่สามารถตกลงกันได้ให้จับสลาก

ระหว่างเดินทาง หรือระหว่างพัก แต่สามีมิได้อยู่ร่วมกับภริยาด้วย มิให้คำนวณกำหนดเวลา ให้คำนวณกำหนดเวรขณะหยุดพักและสามีอยู่ร่วมกับภริยาด้วย

เมื่อสามีกลับบ้านแล้ว ให้อยู่ร่วมกับภริยาฝ่ายที่มีได้ไปด้วยชดเชยตามกำหนดเวลาที่อยู่ร่วมกับภริยาผู้ไปด้วย เว้นแต่ภริยาผู้มีได้ไปสละสิทธิของตนเสีย

ถ้าภริยาผู้มีได้ไปมีตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป มิสามารถตกลงกำหนดเวลาได้ให้จับสลาก

มาตรา 78 สามีสมรสกับภริยาหลายคนในวันเดียวกัน ให้กำหนดเวรก่อนและหลังตามลำดับที่ได้สมรส ณ บ้านภริยาคนใดก่อนและหลัง ถ้ามิได้สมรสที่บ้านภริยา การกำหนดเวรต้องได้รับความยินยอมจากภริยาทุกฝ่าย ถ้ามิสามารถตกลงกันได้ให้จับสลาก

มาตรา 79 การจับสลากตามมาตรา 77 และ 78 นั้น ถ้าสามีเป็นผู้ทำสลากให้ภริยาเป็นผู้จับ ถ้าภริยาเป็นผู้ทำสลาก ให้สามีเป็นผู้จับ

มาตรา 80 ถ้าสามีละเมิดสิทธิภริยาตามมาตรา 77 และ 78 ให้สามีขอมาโทษต่อภริยาผู้ถูกละเมิดสิทธินั้น